

Abstrakt

U plazů byly popsány případy asexuálního rozmnožování zejména u skupiny Squamata, ale byli pozorováni i asexuálně se rozmnožující ptáci (Aves). Ke vzniku asexuality došlo u plazů vícekrát, byly nalezeny případy obligátně i fakultativně asexuálních druhů. Většina obligátně asexuálních druhů má svůj původ v jedné nebo několika hybridizačních událostech mezi blízkými příbuznými druhy. V rámci čeledi Xantusiidae byly ale objeveny dvě výjimky, u kterých zřejmě ke vzniku asexuality došlo bez hybridizace. Fakultativní partenogeneze se dříve předpokládala pouze u plazů chovaných v zajetí, kde byly samice dlouhodobě odloučeny od samců. Tento předpoklad byl ale později vyvrácen. Většina jedinců vzniklých fakultativní partenogenezí má sníženou životaschopnost, což může být způsobeno nedokonalým mechanismem vzniku partenogenetických potomků. U fakultativně partenogenetických plazů je pravděpodobným mechanismem vzniku diploidních oocytů terminální fúze. U obligátně partenogenetických druhů byl cytologický mechanismus vzniku partenogenetických potomků podrobně popsán pouze u rodu *Aspidoscelis*. K zachování ploidie buněk během oogeneze v tomto případě dochází díky premeiotickému zdvojení chromozomů. Dalším možným mechanismem obligátně partenogenetických plazů je apomixie.

Klíčová slova:

Asexualita, partenogeneze, plazi, Squamata, hybridizace, evoluce, apomixie, endomitóza, terminální fúze